

הקנוניה העכורה מלפני שנה, שנועדה לסתום לנו את הפה, פשטה השבוע את הרגל בצורה מבישה שהיתה גלויה לכל עין. אבל היא נשארה בתוקף. אותה קנוניה של מפא"י וחרות באה למנוע בעד סיעתנו להעלות עניינים בכנסת. אמנם, אי אפשר למנוע בעדנו מלהשתתף בכל ויכוח על הצעה המובאת עלידי הממשלה — ואין סיעה בבית כולו המשתתפת כמונו בכל ויכוח. (סיעת ה"חיד" שלנו משתתפת בויכוחים רבים יותר מאשר סיעת רפ"י, בעלת עשרת הח"כים; שלא לדבר כלל על סיעת מפ"ם, בעלת שמונה הח"כים. אנחנו מגיעים כמעט למיספר הנאומים של גח"ל, בעלת 26 הח"כים). אולם אפשר למנוע בעדנו מלהעלות נושאים משלנו. זוהי נקודה חשובה ביותר. כי הכנסת פשוט אינה מטפלת בעשרות ומאות נושאים, המעסיקים את הציבור. לעיתים קרובות קיימת קנוניה בין כל המפלגות שלא להעלותם. מכיון שרוב חברי הכנסת חיים באולימפוס פרלמנטרי-מפלגתי, הרי במקרים רבים אחי רים, אין הם מרגישים כלל בקיומם של נושאים אלה.

לכן מוטל עלינו, כדוברי כוח חדש ודור חדש, תפקיד טבעי להעלות עניינים אלה. אפשר לעשות זאת רק בשתי דרכים: הצעות לסדר-היום והצעות-חוק פרטיות. בשתיהן הוקם לפנינו מחסום, בצורת הסעיף הנודע לשימעה, המקצה הצעות אלה לפי "מפתח" הקשור בגודל הסיעות.

איך

להתחכם

התוצאה היתה בולטת בשלושה השבועות האחרונים בצורה המחפירה ביותר: הכנסת צימצמה את ישיבותיה, נעלה את ישיבותיה כעבור שעה-שעתיים, מפני שלא היה לה מה לעשות. סדר-היום המוכן-מראש נראה כמידבר שממה. הכנסת אינה מטפלת בנושאים המעסיקים את המדינה, והמשמשים נושא לשיחה בכל בית בישראל. לנו לא נתנו להעלות נושאים אלה בכל צורה לגיטימית.

למשל: איך למנוע שביתת הסטודנטים

מיטב המחשבה שלנו מוקדשת על כן לשאלה: איך להתחכם להם? איך, בכל זאת, להעלות את הנושאים שיש להעלותם? יש לכך כמה תחבולות. האחת היא: להגיש לנושאים הכנסת הצעות "דחופות". לפי סעיף-סתימת-הפה, אין ה"מפתח" המקולל חל על הצעות המוכרות כ"דחופות". אולם הנשיאות שוללת כמעט באופן אוטומטי את הדחיפות של כל הנושאים שאנו מעלים. בכל זאת אנו ממשיכים להגיש כל שבוע הצעות דחופות -- המתבטלות כמעט אוטומטית. אנו עושים זאת כדי להבהיר לכנסת ולציבור על מה היו צריכים לדון. כך הגשנו, בשבועיים האחרונים בלבד, הצעות על "הקפאת הליגות לכדורגל", "גיוס בחורי ישיבות לאור צרכי הבטחון הדחופים, הארכת השרות הצבאי והצורך בחלוקה צודקת של העו"ל", ועוד.

השבוע הגשנו הצעה על הנושא שמילא את כותרות העיתונים: "פרשת סומרפיין: ערבויות הממשלה, העברת תרומות מטעם חברת סומרפיין לקרנותיהן של מפא"י ותנועת חרות ערב הבחירות האחרונות, רישום הוצאת 1000 ל"י עלידי מר הלוי למר צבי דינשטיין, העברת 5000 דולר כתרומה למעון ילדים לפי בקשת הגב' אשכול, השקת אוניות סומרפיין עלידי נשות שרים". זהו הנושא הארוך ביותר שהוגש אי פעם בכנסת זו. לעומת דרך הפגנתית זו, ישנה דרך שניה: "לעלות" על הצעות של אחרים. כך עשינו, למשל, לגבי ההצעות על פשיטת צה"ל. נשיאות הכנסת לא הכירה בדחיפות של הצעות אלה (!), וממילא לא יכולנו להגיש הצעה משלנו. אך מכיון שהנושא הועלה עלידי הצעות של סיעות אחרות, "עלינו" עליהן — בצורה של בקשה להעבירן להעדה (ראה מיסגרת). כך הבטחנו שקולנו יישמע בסוגייה מרכזית זו.

אחרי ויכוח זה שאל אותי עתונאי: "מדוע מקשיבים בדריכות כזאת דווקא לדברים שלכם?" והוא ענה בעצמו: "לגח"ל לא היה מה להגיד, כי אין הב' דל בין הקו שלהם והקו של הממשלה. לקומוניסטים לא מקשיבים ברצינות, מפני שהם לא משפיעים על אף אחד. אבל איתכם צריכים חברי הכנסת להתחכם, מפני שהם יודים עים שאתם מייצגים כיוון חדש, ואפילו סיגנון חדש, המקור בל על הציבור".

ואכן, כאשר קם השר ישראל גלילי, אחרי הנאום שלנו, כדי להשיב הודעה משלו, הוא מצא לנכון להזכיר רק אותנו. בדברו על אסיפה, בה דיבר על המצב הבטחוני, אמר:

ישראל גלילי: אילו הייתי מדבר (באותה אסיפה) ל' אחר ששמעתי את חברי הכנסת אבנרי כאן, הייתי משיב גם לו באותה אסיפה. אבל זאת אעשה באסיפה הבאה.

השיטה השלישית היא שיטת קריאת-הביניים. כך, למשל, כאשר דיבר שרה-משפטים יעקוב שמשון שפירא על בעיית ההפגנות באינברסטיות, ואמר שיש בחינוך הגבוה בעיות חשובות יותר, קראתי לעברו: **אורי אבנרי:** למשל, איך למנוע בשבוע הבא את שביתתם של 28 אלף סטודנטים! זאת היתה הפעם היחידה (!) בכל השבוע שהוזכר בכנסת איום הסטודנטים להשביית את כל החינוך הגבוה במדינה, בגלל טכסיסה-סחבת של הממשלה בעניין שכר-הלימוד.

האח הקטן עינו פקודה

י' שנה דרך רביעית להעלות נושאים, ובה אנו משתמשים במידה גוברת והולכת. זהו הנשק ששמו: שאלתה. יש לנשק זה מיגבלות רבות. העתונות אינה נוהגת, משום-מה, לדחף על הגשת שאלות, ורק חלק קטן מן התשובות זוכה לאיזכור עתונאי. השר יכול לענות אחרי חודשים, כשהעניין כבר נשכח. כשהוא עונה לבסוף, אינך יכול להתחכם עימו, אלא רק לשאול שאלה אחת נוספת, שקל להתחכם ממנה.

אך לפעמים אפשר לתמצת נאום שלם בשאלה נוספת כזאת. כך, השבוע, אחרי ששר-אגב, צורה אחרת בה הורגשה השפעתנו באותו ויכוח היא שלוי אשכול החל משתמש במושג "המרחב", בדברו על "המרחב שלנו" ו"עמי המרחב".

גלילי

בגלל סעיף סתימת-הפה, לא יכלה סיעת העולם הזה — כוח חדש להגיש לכנסת הצעה לסדר-היום בעניין תקריות-הגבול ופשיטת צה"ל בהר-חבורן. לכן הוגשו רק ארבע הצעות: של גח"ל, רפ"י, רק"ח ומק"י. רפ"י ביטלה את הצעתה ברנע האחרון. ראש-הממשלה הציע להעביר את הצעת גח"ל לדיון בוועדה. את הצעות רק"ח ומק"י הציע לוי אשכול להסיר מסדר-היום. לפי תקנון הכנסת, היתה לנו רק דרך אחת להשמיע את דברנו בוויכוח זה: עלידי העלאת ההצעה להעביר גם את הצעות רק"ח ומק"י לוועדה. עשינו זאת. חברי הבית הבינו שזהו רק טכסיס לקבלת רשות-הדיבור, ועל כן פרץ צחוק באולם. על צחוק זה הגבנו בראשית דברינו. הדברים עצמם, שנאמרו ללא הכנה מוקדמת, הושמעו באווירה מתוחה ועויינת במיוחד, באולם שהיה מלא מן הרגיל, תוך קריאות-ביניים רצופות, אך גם תוך הקשבה בלתי-רגילה.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אינני סבור כי הנושא העומד לדיון הוא כה הומוריסטי, שהבית צריך לתת פורקן לחוש-ההומור שלו. אני מציע לבית להעביר לדיון בוועדה את כל ההצעות אשר כבוד ראש-הממשלה לא הציע להעבירן להעדה.

האם יתכן בכלל שהבית הזה לא ידון במלואה על נושא זה? האם יש תפקיד חשוב יותר לכנסת מאשר לדון בנושא זה — הנושא העיקרי של חיינו, של עתידנו, של דם חיילנו?

ההצעה איננה תחליף לכנסת, מה גם שאנו מסתייגים מהרכבה. אך אם מחליטים להעביר את הנושא לדיון בוועדה, היא נא דיון על כל ההצעות. שאם לא כן, יתקבל הרושם כאילו יש ויכוח רק עם אותם הדורשים יותר פעולות צבאיות, ולא עם אותם המפקקים בעצם יעילותן של הפעולות הצבאיות.

ההצעה של גח"ל, שאותה הוצע להעביר לוועדה, אינה מזכירה כלל את הפשיטה של צה"ל. שתי ההצעות האחרות התייחסו במפורש לפשיטה. אם לא נעביר גם אותן לדיון בוועדה, יתקבל הרושם שלא הטלנו על הוועדה לדון בפשיטה של צה"ל, כאילו עליה אין צורך לדון ולהתחכם.

הטוריסטים מעוניינים בפעולות-תגמול

כבוד היושב-ראש, השאלה איננה אם נשלים עם מעשי הרצח והחבלה — על כך אין שום ויכוח, לא בבית ולא במדינה. אין גם שום ויכוח על כך שלא נשלים עם מלחמת גרילה בגבולות. **השאלה היא — איך? האם פעולה צבאית בכלל, ופעולה זו שהיתה בפרט, עוזרת לשים קץ להתנגשויות, או להיפך?** הממשלה ורוב הכנסת סבורים שפעולות צבאיות עוזרות, ויש בפייה נימוקים כבדי-משקל. אולם אנחנו מפקקים בזה. כי יש נימוקים כבדי-משקל, ואולי בעלי משקל כבד עוד יותר, בכיוון ההפוך. כל תנועה טרוריסטית, ללא יוצאת מהכלל, מעוניינת בפעולות-עונשין, המעוררות שנאה, זעם והתמרמרות באוכלוסיה האזרחית.

פעולה צבאית, הפוגעת בהכרח בקרבנות חפים-מפשע, מזכירה להגביר שנאה וזעם, ובכך היא מקלה על הטוריסטים, המבקשים לגיים מתנרבים, עוזרים, מחסה ועזרה.

ראיתם היום, באחד מעיתוני-הערב, תמונה שהתפרסמה בעיתון ירדני, תמונה של זקנה היושבת על חורבות ביתה. את התמונה הזאת רואים היום מיליונים ברחבי המרחב שלנו. **משה צירינס (מפא"י):** רואים גם חמונות של קרבנות שלנו? **אורי אבנרי:** האם אתה חושב באמת שזה כואב לי פחות מאשר לך? אנחנו זנים עכשיו איך למנוע פעולות-חבלה, ואני אומר שהדרך למנוע איננה ליצור עוד יותר שנאה ועוד יותר זעם באוכלוסיה האזרחית, אשר ממנה ניזון כל ארגון טרוריסטי.

הדואר ענה על שאלתה שלנו לגבי אימסירת מיברקים בשבת אפילו בטלפון, חוץ ממיקרים על "פיקוח נפש" (לדעת פקיד הדואר), קמתי ושאלתי: **אורי אבנרי:** האם כבוד השר מכיר אפילו מדינה אחת בעולם שאין מחלקים בה מיברקים ביום-המנוחה השבועי? **שר-הדואר ששון:** אינני יכול לענות על שאלה זו, כי לא ערכתי מחקר בנידון זה. אני מדבר על הסידורים אצלנו. כעבור יום ענה שרה-מיסחירות-התעשייה לשאלתה שלנו על הפרוטקציה שניתנה לאחר אורי שפירא, לשעבר פקיד בכיר של הממשלה, לעשות בארץ עסקות המובטחות נגד הפחתת ערך הלירה. דווקא גולל את האחריות על ספיר, אם כי ברמז. זה היה אחרי שצדק כבר הודיע על התפטרותו. **אורי אבנרי:** האם בעניין זה, כמו בעניינים אחרים, יש תימות-דעים בין שרה-מיסחירות והתעשייה ושר-האוצר?

השר צדוק: כל אחד מהמשרדים פועל בתחום תפקידו... יש לשאלה הנוספת ערך כלשהו. אך עיקר ערכה של שאלתה אינו מתבטא במה שנאמר במליאת הכנסת. הוא מתבטא בהתרגשות שגורמת כל שאלתה במשרד הממשלתי הנוגע בדבר, השאלתה, כמו בקשה לצרע-לחנאי בבית-המשפט הגבוה לצדק, גורמת תמיד לתכונה רבה בפקידות הגבוהה, ומכילה לה שיען הציבור פקודה עליה, מרובת אותה ומביאה לעיתים לשינויים יסודיים ולתקינות עול.

סומרפיין, פון-הורן, קנדה והסטודנטים

מדור זה אין, בדרך כלל, די מקום לפרט את כל השאלות שאנו מגישים, ואת כל התשובות שאנחנו מקבלים. וחבל. כדי לתת בכל זאת מושג כלשהו על ההיקף הרחב של פעולה זו, הנה רשימת השאלות שהגשנו בשבוע האחרון:

● **פרשת "סומרפיין":** כחצי תריסר שאלות שונות, על הדרך בה מתכננת הממשלה לגבות את חובותיה, על הנוהלים לגבי השקת אוניות עלידי נשות השרים. על התרומות שתרם הלוי באמצעות רעיית ראש-הממשלה וסגן שרה-הבטחון, על האתנן ששילם למפלגות, וכו'.

● **הירידה לקנדה:** האם נקט משרד-החוץ עמדה כלפי השגרירות הקנדית, המנהלת בארץ תעמולה שיטתית לירידת בעלי-מקצוע מ"ש-ראל?

● **טרמפים לחיירים:** מדוע הוציא מנהל הכור הגרעיני בדימונה, השייך למשרד-הבטחון, חזור האוסר על נהגי רכב אזרחי לאסוף חיילים?

● **הזילזול בכנסת:** האם קיים במשרד ראש-הממשלה מעקב אחרי ביצוע המלצות הכנסת עלידי משרדי הממשלה, שאליהם מכוונות ההמלצות? (ידוע שמשרדי הממשלה פשוט מתעלמים מהמלצות ועדות הכנסת, המתקבלות לעיתים אחרי ישיבות רבות).

● **שיחור זוממי פוגרום:** מדוע סירב היועץ המשפטי להפסיק את ההליכים המשפטיים נגד משפחת שיירת האחות של תנועתנו, בעוד שהוא ציוה להפסיק את ההליכים נגד הבריונים שהתפרעו ושהתכוונו לעשות בהם שפטים?

● **תעלת איתא-אשדוד:** האם הובאה התוכנית לדיון בממשלה, האם נבדקו נתוניה, האם פועלת הממשלה להגשמתה?